

अध्याय १८ वा.

श्रीगणेशायनमः । श्रीसरस्वत्यैनयः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥

श्रीकुलदेवतायैनमः ॥ श्रीसीतारामचंद्राभ्यांनमः ॥

श्रीसद्गुरुसाईनाथायनमः ॥

जयसद्गुरो परम नित्या । जयसद्गुरो ब्रह्मसत्या ॥

अनुभवे दाविसी जगन्मिथ्या । माया नियंत्या जयजया ॥ १ ॥

जयजयाजी अनाद्यनंता । जयजयाजी द्वंद्वतीता ॥

जयजयाजी विकाररहिता ॥ निर्जरूप बोधिता तूं एक ॥ २ ॥

सागरीं रिघाली करूं आंघोळी । परतेल काय संधवांची पुतळी ॥

हेतो न घडे कदाकाळीं । तुजजवळीही तैसेच ॥ ३ ॥

वेदश्रुती हीं जयाविशीं । विवाद करिती अहर्निशी ॥

तें अलक्ष्य तूं बोटानें दाविशी । अप्रयासीं भक्तांसीं ॥ ४ ॥

आलाच दैवाचा योग जर का । पडला पुरेका तुझा गर्का ॥

मग हा आपुला वाहा परका । नाही या कुतर्का स्थान तें ॥५॥

गताध्यायीं कथा पावन । ब्रह्म गुंडाळ्याचें आविष्करण ॥

ब्रह्मार्थियाचें लोभावरण । प्रतिबंध कारण वर्णिलें ॥ ६ ॥

१ नाशरहिता. २ निर्द्वंदा ३ निर्विकारा ४ स्वरूप ५ मिठाची बाहुली
६ वेढा.

आतां मर्दनुग्रह कथा । श्रयण कीजे आदरें श्रोतां ॥
 अनुभवा येईल तुमचिया चित्ता । मार्ग दर्शकता बाबांची ॥७॥
 ही ही आहे गोड वार्ता । ती मी कथितों यथार्थतां ॥
 श्रोतां आपुलालिया स्वार्था । स्वस्थ चित्ता परिसावी ॥ ८ ॥
 असतां श्रवणार्था सादर । वक्त्यास उल्हास आणि आदर ॥
 हृदया फुटे प्रेम पाझर ॥ आनंद निर्भर उभयतां ॥ ९ ॥
 न करितां बुद्धिभेद तिळभर । जैसा जयाचा अधिकार ॥
 तैसाच तयास मार्ग साचार । उपदेश पुरःसर दाविती ॥ १० ॥
 ऐसें कितिएकांचे मते । गुरूनें जें कथिलें ज्यातें ॥
 कथितां नये तें इतरांतें । विफल होते गुरुवाणी ॥ ११ ॥
 हेंतो केवळ काल्पनीक । नसतें स्तोम निरर्थक ॥
 प्रत्यक्ष काय स्वप्नोक्त ही देख ॥ कथिती सत्बोधक सकळांतें ॥१२॥
 मानाल जरी हें अप्रमाण । बुधकौशिक ऋषि प्रमाण ॥
 रामरक्षा दीक्षेचें स्वप्न । केले कथन सर्वत्रां ॥ १३ ॥
 गुरु वर्षाकाळींचे घन । आवडी वर्षती स्वानंदजीवन ॥
 तें काय ठेवावें कोंबून । यथेच्छ सेवून सेववावें ॥ १४ ॥
 लेंकराची धरून हनुवटी । माय तयाच्या आरोग्यासाठीं ॥
 मायाळूपणें पाज्जी गुटी । तीच हतवटी बाबांची ॥ १५ ॥
 मार्ग तयांचा नव्हता गुप्त । कोण्या रीती कैसा अवचित ॥
 निजभक्तांचा हेतु पुरवित । सावचित्त तें एका ॥ १६ ॥
 धन्यधन्य सद्गुरू संगती ॥ कोणा वर्णवे तियेची महती ॥

१ मजवर झालेल्या अनुग्रहाची गोष्ट. २ जसी झाली तसी. ३ कथं नये.
 ४ स्वप्नांत सांगितले. ५ दाटून.

आठवितां एकेक तयांच्या उक्ती । निजस्फूर्ति उचंबळे ॥ १७ ॥
 प्रेमें करितां ईश्वरार्चन । गुरुसेवा गुरुपूजन ॥
 होईल गुरुगम्य संपादन ॥ इतर साधन तें फोल ॥ १८ ॥
 विक्षेप आणि आवरण ॥ तेणें हा भवमार्ग संकीर्ण ॥
 गुरुवाक्य दीपकिरण । निर्विघ्न मार्गदर्शक ॥ १९ ॥
 गुरु प्रत्यक्ष ईश्वर । ब्रह्मा विष्णू महेश्वर ॥
 गुरुचि वस्तुतः परमेश्वर । ब्रह्म परात्पर गुरुराय ॥ २० ॥
 गुरु जननी गुरु पिता । गुरु त्राता देव कोपतां ॥
 गुरु कोपतां कोणी न त्राता । सदासर्वदा जाणावें ॥ २१ ॥
 गुरु दर्शक प्रवृत्तीचा । तीर्थव्रत निवृत्तीचा ॥
 धर्माधर्म विरक्तीचा । वेदश्रुतीचा प्रवक्ता ॥ २२ ॥
 उघडूनि बुद्धीचे डोळे । संत दाविती निजरूप सोहळे ॥
 पुरविती भक्तीचे डोहळे । अति कोवळे कारुणिक ॥ २३ ॥
 तेणें विषय वासना मावळे । निद्रेंतही ज्ञानचि चावळे ॥
 विवेक वैराग्य फळजावळें । कृपाबळें हातीं ये ॥ २४ ॥
 जाहलिया सत्समागम ॥ संतसेवा संतप्रेम ॥
 स्वर्थे भक्तकाम कल्पद्रुम । सर्व श्रम निवारी ॥ २५ ॥
 सदा असावें सत्परायण ॥ कराव्या संत कथा श्रवण ॥
 वंदावे संतांचे चरण । पापक्षालन होईल ॥ २६ ॥
 लॉर्ड रे जै इलाखाधिपती । क्राफर्डशाही घातली पालथी ॥
 तत्कालीन एक प्रसिद्ध फीती । लागले भक्तीस बाबांच्या ॥ २७ ॥

हा संसार तापत्रय खोटा । व्यापार धंद्यांत आला तोटा ॥
 मनास कंटाळा वीट मोठा । घेतला लोटा निघाले ॥ २८ ॥
 चित्त झालें अति अस्थिर । वाटे प्रवासा जावें दूर ॥
 सेवावा एकांत सुखकर । ऐसा विचार दृढ केला ॥ २९ ॥
 जीव जें पडे अतिसंकटीं । देव आठवे तदा कष्टीं ॥
 मग तो भक्त करी हकाटी । लागे पाठी देवाच्या ॥ ३० ॥
 परी न लागतां दुष्कर्मा ओहटी । देवाचें नांव येईना ओठीं^१ ॥
 मग सप्रेमता पाहूनि जगजेठी । संत भेटी करवितो ॥ ३१ ॥
 तैसेच त्या भक्ताचें जाहलें । पाहूनि संसारा अति कावले ॥
 स्नेही त्याचे वदते झाले । हितवचन वहिलें तें एका ॥ ३२ ॥
 कांहो आपण शिरडीस जाना । समर्थ साईनाथांचें दर्शना ॥
 करा कीं त्यांस प्रार्थना । दयाघना त्या संता ॥ ३३ ॥
 क्षणैक संत संगती लाधते । चंचल मन निश्चल होतें ॥
 तात्काळ हरिचरणीं जडतें । मग अवघड तें परताया ॥ ३४ ॥
 देशोदेशीचे लोक जाती । साईपदरजीं लोळती ॥
 महाराजांच्या आज्ञेंत वर्तती । अभीष्ट^२ पावतीं सेवेनें ॥ ३५ ॥
 ऐसी त्याची प्रसिद्ध कीर्ती । आबालवृद्ध सर्व जाणती ॥
 त्यांस येतां काकुळती । दुःखनिवृत्ती लाधाल ॥ ३६ ॥
 शिरडी सांप्रत पवित्र स्थान । यात्रा वाहे रात्रंदीन ॥
 तुम्हीही पहा अनुभव घेऊन । संतदर्शन हितकारी ॥ ३७ ॥
 आवर्षणें उद्विग्न अकिंचन । अवचित वर्षे विपुल घन
 होतां भुकेनें व्याकूळ प्राण । पंचपक्वान्न वाढिलें ॥ ३८ ॥

१ नांवानें एकसारख्या हाका मारणें. नामस्मरण करणें. २ तोंडी.
 ३ कातावलेले. ४ इच्छित मनोरथ. ५ दरिद्री.

तैसी स्नेहानें कथिली वार्ता । मानवली ती तथा भक्ता ॥

अनुभव घ्यावा आलें चित्ता । धरिला रस्ता शिरडीचा ॥३९॥

आले गांवीं घेतलें दर्शन । पायीं घातलें लोटांगण ॥

तत्काल निवाले नयन । समाधान जाहलें ॥ ४० ॥

जें पूर्णब्रह्म सनातन । स्वयंजोती निरंजन ॥

पाहून ऐसें साईचें ध्यान । सुप्रसन्न मन जाहलें ॥ ४१ ॥

वाटलें पूर्वार्जित सभाग्यता । तेणेंच हे पाय आले हाता ॥

चित्तास लाधली शांतता । निश्चितता दर्शनें ॥ ४२ ॥

उपनाम जयांचें साठे । अंतरीं निश्चयाचे मोठे ॥

गुरुचरित्र पारायण नेटें । नेमनिष्ठें आरंभिलें ॥ ४३ ॥

सप्ताह पूर्ण होतां निशीं । बाबा देती दृष्टांत त्यांशीं ॥

निजकरीं घेऊनि त्या पोथीशीं । अर्थ साठ्यांसीं समजावित ॥४४॥

स्वयें स्थित निजासनीं । समोर साठ्यांस बैसवूनी ॥

गुरुचरित्राची पोथी घेऊनी । निरूपणीं तत्पर ॥ ४५ ॥

बाबा ग्रंथावर्तन करिती । पुराणिकसे कथा निरूपिती ॥

साठे श्रोतेपणें स्वस्थचित्तीं । सादर ऐकती गुरुकथा ॥ ४६ ॥

हें काय ऐसें उफराटें । विचारांत पडले साठे ॥

वाटलें तयांस आश्चर्य मोठें । कंठ दाटे प्रेमानें ॥ ४७ ॥

अज्ञान तमउशीसीं । ठेवूनिया मानेपाशीं ॥

घोरत पडले जे वासना कुशीसीं ॥ त्यां जागविसी दयाळा ॥४८॥

पहा ऐसियाही समयासी । थापटोनियां आपणासी ॥

गुरुचरित्र पीयूषासीं^१ । पाजिलेंसी कृपाळा ॥ ४९ ॥

असो ऐसा दृष्टांत पडतां । साठे जागृत झाले तत्वतां ॥
 कळविती काकासाहेब दीक्षितां । साद्यंत वार्ता घडली ती ॥५०॥
 म्हणती न कळे याचा अर्थ । जाणती एक बाबा समर्थ ॥
 काय कीं न कळे त्यांचें मनांत । काका साद्यंत पुसा कीं ॥ ५१ ॥
 पुनश्च पाठ सुरू करावा । कीं झाला तितकाच पुरा समजावा ॥
 मनोदय बाबांचा पुसावा । तेणेंच विसावा ये मना ॥ ५२ ॥
 मग काका बाबांप्रती । समय पाहूनी स्वप्न निवेदिती ॥
 देवा आपण या दृष्टांतीं । काय साठ्यांप्रती जाणविलें ॥ ५३ ॥
 सप्ताह ऐसाच सुरू ठेवावा । किंवा येथून पुरा करावा ॥
 दृष्टांतार्थ स्वयें विवरोवा । मार्ग दावावा त्यांतें ॥ ५४ ॥
 इतुकीच पायीं माझी विनंती । साठे मोठे भक्त भावार्थी ॥
 कृपा व्हावी त्यांवरती । पुरवावी आतीं त्यांची ॥ ५५ ॥
 मग बाबा आज्ञापिती । होऊं द्या आणीक एक आवृत्ती ॥
 वाचितांही गुरुची पोथी । भक्त होती निर्मळ ॥ ५६ ॥
 या पोथीचें पारायण ॥ करितां होईल कल्याण ॥
 परमेश्वर होईल प्रसन्न । भवबंधन सुटेल ॥ ५७ ॥
 हें जव बाबांनीं केलें कथन । करीत होतों मी पादसंवाहन ॥
 झालों अंतरीं विस्मयापन्न । वृत्ती स्फुरण पावली ॥ ५८ ॥
 बाबा तरी हें ऐसें कैसें । साठ्यांस फळती अल्पायासें ॥
 माझीं गेलीं वर्षानुवर्षे । सातचि दिवसें फळ त्यांसीं ॥ ५९ ॥
 एकचि पाठ गुरुचरित्राचा । केला साठ्यांनीं साता दिसांचा ॥
 चाळीस वर्षांचा पाठ जयाचा । विचार त्याचा नाहीच कां ॥६०॥

एकास फळती सात दिवसें । एकाचीं निर्फळ सात वर्षे ॥
 वाट पाहें मी चातक प्रकर्षे । दयाघन हा वर्षेळ कै ॥ ६१ ॥
 येईल कै ऐसा दिवस । प्रसन्न होईल हा संतावतंस ॥
 फेडील माझिया मनीची हौस । देईल उपदेश मज काय ॥ ६२ ॥
 भक्तवत्सल श्रीगुरू साई । पहा त्यांची काय नवलाई ॥
 मनीं वृत्ती उठली ते समयीं । तात्काळ त्यांहीं जाणिली ॥ ६३ ॥
 ऐशाच अविद्येच्याही पोटीं । बऱ्या वाईट कोट्यानकोटी ॥
 वासना उठती उठाउठी । तितुक्यांची दृष्टी त्यांना ॥ ६४ ॥
 मन चिंति तें वैरी न चिंती । हेंतो सर्वास ठावें निश्चिती ॥
 इतर कोणीं जरी तें नेणती । महाराज ओळखती तात्काळ ॥ ६५ ॥
 परी ती माय अतिकृपाळ । पोटांत घाली निंद्य सकळ ॥
 अनिंद्य पाहून प्राप्तकाळ । तितुक्यास चाळण देई ती ॥ ६६ ॥
 तंव तें मनोगत जाणूनी । बाबा वदती मजलागूनी ॥
 उठ त्या शाम्याकडे जाऊनी । रुपये घेउनी पंधरा ये ॥ ६७ ॥
 बैसे त्यापासीं क्षणभर । गोष्टी बोळा परस्पर ॥
 दक्षिणा देईल ती घेऊन सत्वर । येई माघारा परतोन ॥ ६८ ॥
 कृपा उपजली साईनाथा । दक्षिणेच्या करुनि निमित्ता ॥
 म्हणती माग जा आतांचे आतां । रुपये मजकरितां शामाकडे ॥ ६९ ॥
 झालियावरी ऐसी आज्ञा । बैसावया पुढें कोणाची प्राज्ञा ॥
 बैसतां ती होईल अवज्ञा । घेऊनि अनुज्ञा ऊठलों ॥ ७० ॥

१ बाबांचें दर्शन झाल्यापासूनचीं सात वर्षे. २ संतचूडामणी.

३ माधवराव देशपांडे.

मग मी तात्काळ गमन केलें । शमरावही बाहेर आले ॥
 होते नुकतेंच स्नान केलें । नेसत ठेले धोतर ॥ ७१ ॥
 नुकतेंच झालें होतें स्नान । धूत वस्त्र परिधान करून ॥
 होते घालीत धोतराची चूण । मुखें गुणगुण नामाची ॥ ७२ ॥
 म्हणती काय मध्येंच कोठें । मशीदींतून आलांत वाटे ॥
 चर्येवरी कां चंचलता उमटे । असे एकटे कां आज ॥ ७२ ॥
 या बसा मी आतांच न्हालों ! हा पहा धोतर चुणीत आलों ॥
 जातों देवावर पाणी घालों । समजा परतलों ऐसाच ॥ ७४ ॥
 आपण करितां तांबूल भक्षण । तों मी सारितों पूजाविधान ॥
 करूंमग वार्ता सावधान । समाधानपूर्वक ॥ ७५ ॥
 माधवराव घरांत जाती । मग तेथेंच खिडकीवरती ॥
 होती नाथभागवताची पोथी । सहज हातीं घेतली ॥ ७६ ॥
 यदृच्छेनें ग्रंथ उघडला । अकल्पित जेथें आरंभ केला ॥
 प्रातःकाळीं जो अपूर्ण टाकिला । वाचावयाला आला तोच भाग ॥ ७७ ॥
 अति आश्चर्य मना वाटलें । प्रातःकाळीं वाचन जें हेळसिलें ॥
 बाबांनीं तें संपूर्ण करविलें । वरी लाविलें नियमन ॥ ७९ ॥
 नियमन म्हणजे नियमों वाचन । न होतां संपूर्ण निश्चित परिशीलना ।
 अपुरें टाकून नियमितोपासन । स्थानापासून चळूं नये ॥ ८० ॥
 आतां थोडीसी उपकथा । ओघास आली नये टाकितां ॥
 श्रोतां परिसावी सादरतां । या नाथभागवता संबंधें ॥ ८१ ॥

१ भागवताचें एकादश स्कंधावरील एकनाथ महाराजांची मराठी टीका.
 २ आळसानें वाचावयाचें टाकलें. ३ नेमाची उपासना.

तें हें नाथभागवत । गुरुभक्तिरसें परिप्लुत ॥

साईकृपा पात्रभूत । नित्य दीक्षीत वाचिती ॥ ८२ ॥

जगदुद्धाराचिया कारणें । ब्रह्मचाठायीं जें नारायणें ॥

पेरिलें तें मग नारद क्षेत्रीं त्याणें । बीज आणिलें कणसासी ॥ ८३ ॥

जया क्षेत्राची दशलक्षणी । केली संवंगणीं बादरायणीं ॥

शुकें परिक्षितीच्या खळ्यांत मळणी । केली निवडणी कणसांची ॥ ८४ ॥

स्वामी श्रीधरें मारिलें हडप । स्वामी जनार्दनं केलें माप ॥

रसभरित पक्वान्नें उमाप । नाथप्रताप भोजन ॥ ८५ ॥

स्कंद एकादश त्यांतील जाण । भक्तिप्रेमसुखाची खाण ॥

तें हें बत्तीसखणीं वृंदावन । नित्य वाचन दीक्षितां ॥ ८६ ॥

दिवसा तयाचें करिती निरूपण । रात्रौ वाचिती भावार्थ रामायण

हाही ग्रन्थ गुर्वाज्ञा म्हणून । जाहला प्रमाण दीक्षितां ॥ ८७ ॥

भक्तिसुखामृताचें सार । ज्ञानेश्वरीचा द्वितीयावतार ॥

तो हा नाथांचा मूर्त उपकार । महाराष्ट्रावर उदंड ॥ ८८ ॥

करोनिया प्रातःस्नान । नित्यनेम साईपूजन ॥

अन्य देवदेवतार्चन । नैवेद्य नीराजन उरकतां ॥ ८९ ॥

मग श्रोतां समवेत सविस्तर । पर्यःप्रसाद आल्पाहार ॥

सारोनि नित्यक्रमानुसार । पोथी सादर वाचिती ॥ ९० ॥

जया गोडिये सहस्र पारायणें । भगवत्परायण तुकारामानें ॥

केलीं भंडार्यावर एकांतपणें । ते गोडी कवणें वर्णावी ॥ ९१ ॥

१. पूर्ण भरलेले २ श्री. हरी सिताराम दीक्षित. ३ सूप घेऊन झडपणें तें. ४ पुष्कळ. ५ बत्तीस अध्याय ज्याला आहेत असें. ६ दुधाचा नैवेद्य. ७ अल्प फलाहार. ८ या नांवाच्या डोंगरावर.

हा महा प्रासादिक दिव्य ग्रंथ । दीक्षित शिष्य निष्ठावंत ॥
 म्हणोनि जीवांच्या उद्धारार्थ । साईसमर्थ आज्ञापिती ॥ ९२ ॥
 जाणें नलगे वनाप्रती । भगवंत प्रगटे उद्धवगीतीं ॥
 श्रद्धायुक्त जे पारायण करिती । भगवत्प्राप्ती रोकडी ॥ ९३ ॥
 भारतीं संवाद कृष्णार्जुनाचा । त्याहून सरस हा कृष्णोद्धवाचा ॥
 तो या भागवतीं उपदेश साचा । प्रेमळ वाचा नाथांची ॥ ९४ ॥
 असो ऐसा हा प्रासादिक ग्रन्थ । ज्ञानदेव भौवार्थदीपिका समवेत ॥
 समर्थ कृपाळू साईनाथ । वाचवीत नित्य शिरडींत ॥ ९५ ॥
 सखाराम हरी जोग । तयांस हा बाबांचा नियोग ॥
 साठ्यांचे वाड्यांत हा योग । भक्तां उपयोग हा मोठा ॥ ९६ ॥
 प्रत्यहीं या ग्रंथाचें श्रवण । बाबा कित्येक भक्तांलागून ॥
 श्रवण करविती कळवळून । भक्त कल्याण वांछेनें ॥ ९७ ॥
 अगाध बाबांची अनुग्रहकुसरी । भक्तां उपदेशिती परोपरी ॥
 भक्त जवळी वा देशांतरीं । बाबा अंतरीं सन्नीधची ॥ ९८ ॥
 आपण जरी मशीदीं बसती । कोणाही कांहीं कार्य नेमिती ॥
 तयासी देऊनिया निजशक्ति । करवूनि घेती तें कार्य ॥ ९९ ॥
 बापूसाहेब जोगाप्रत । वाड्यांत पोथी वाचाया सांगत ॥
 ते ती वाचवीत नित्य नेमस्त । श्रोतेही येत एकाया ॥ १०० ॥
 जोग ही दुपारा भोजनांतो । नित्य जाऊनि बाबांप्रती ॥
 चरण वंदूनि घेऊनि विभूति । आज्ञापन घेती पोथीचें ॥ १०१ ॥

१ या एकादशस्कंदास उद्धवगीत असें म्हणतात. २ ज्ञानेश्वरी. ३ आज्ञा.
 ४ शैली. ५ उदी, अंगारा. ६ पोथी वाचावयास आज्ञा.

कधीं वाचीत ज्ञानेश्वरी । कधीं ते नाथभागवतावरी ॥
 पारायण मांडीत आनंदनिर्भरी । व्याख्यान करीत अर्थाचें ॥१०२॥
 ऐसीं अनुज्ञा झालिया पाठीं । भक्त जे येती बाबांचे भेटी ॥
 किति एकां पोथी एकावयासाठीं । उठाउठी पाठवीत ॥ १०३ ॥
 कधीं सांगत संक्षिप्त गोष्टी । श्रोता जों सांठवी निजकर्णसंपुटीं ॥
 तोंच बाबा म्हणत जा उठी । त्या पोथीसाठीं वाड्यांत ॥ १०४ ॥
 श्रोता भावार्थी पोथीस जातां । निघावी पोथींतही ऐसीच कथा ॥
 कीं जी पूर्वील कथंची दृढता । अर्थावबोधकता पूर्ण करी ॥ १०५ ॥
 ज्ञानेश्वरांची ज्ञानेश्वरी । अथवा एकनाथाची वैखरी ॥
 बाबांच्या कथेचाच अनुवाद करी । श्रोतयां नवल परी ही मोठी ॥१०६॥
 एकाद्या पोथीचा विविक्षित भाग । वाचावा ऐसा नसतांही नियोग ॥
 पूर्व निवेदित गोष्टीचा सुयोग । पोथींत जोग वाचीत ॥ १०७ ॥
 भगवद्गीता भागवत । मुख्यतः हेच दोन ग्रंथ ॥
 भागवत धर्माचें सारभूत ॥ जोग हे नित्य वाचीत ॥ १०८ ॥
 गीता ज्ञानेश्वरी टीका । जया नांव भावार्थदीपिका ॥
 भागवत एकादशमस्कंधनिका । परमार्थ भूमिका नाथांची ॥१०९॥
 असों या नित्य क्रमानुसार । भागवत वाचनाचा प्रचार ॥
 मींही तें वाचीं निरंतर । पडलें अंतर ते दिनीं ॥ ११० ॥
 कथा एक अर्धी वाचिली । मंडळी मशीदीं जावया निघाली ॥
 वाचतां वाचतां पोथी ठेविली । धांव मारिली मी तेथें ॥ १११ ॥
 इच्छा एकाव्या बाबांच्या गोष्टी । बाबांच्यापरी आणीक पोटीं ॥
 भागवत सोडूनि इतर कष्टीं । नाहीच तुष्टी तयांना ॥ ११२ ॥

येच अर्थी नेटें पाटें । राहिलें भागवत वाचविलें वाटे ॥
 ऐसें हें बाबांचें कौतुक मोठें । प्रेम लोटे आठवितां ॥ ११३ ॥
 असो भागवती कथा संपली । उपकथाही एथें सरली ॥
 माधवरावांची पूजा आटपली । स्वारी आली बाहेर ॥ ११४ ॥
 अहो बाबांचा निरोप आहे । तोच मी घेऊन आलों पाहे ॥
 'शामापासून पंधरा रुपये । दक्षिणा ये घेऊनी' ॥ ११५ ॥
 बैसलों होतो सेवा करीत । अकस्मात तुमचें स्मरण होत ॥
 "उठ शामाकडे जा म्हणत । दक्षिणेसीं परत ये" ॥ ११६ ॥
 "बैस म्हणाले तयांचें घरीं । विळभर तयासवें वार्ता करी ॥
 बोलून चालून परस्परीं । मग माघारीं तूं येई" ॥ ११७ ॥
 माधवराव जंव हें परिसत । झाले अत्यंत आश्चर्यचकित ॥
 रुपयांऐवजीं नमस्कार सांगत । दक्षिणा म्हणत ही आमुची ॥ ११८ ॥
 बरें असो एक झालें । पंधरा नमस्कार पदरीं बांधले ॥
 परी वार्ता करावयास या कीं वहिलें । म्हणूनि म्हटलें तयांस ॥ ११९ ॥
 काय गोष्टी सांगतां सांगा । फेडा कीं माझ्या श्रवण पांगा ॥
 बाबांची निर्मळ यशगंगा । दुरितभंगा करू का ॥ १२० ॥
 मग माधवराव म्हणती बैसा । या देवाचा खेळचि ऐसा ॥
 तुम्हीही सर्व जाणतसां । क्षणैक विसावा घ्या वसा ॥ १२१ ॥
 हें घ्या पान हा घ्या काथ । चुना सुपारी आहे डब्यांत ॥
 हा मी आलों एका क्षणांत । टोपी डोक्यांत घालूनी ॥ १२२ ॥

१ नित्यपाठापैकीं वाचावयाची बाकी राहिलेला भाग. २ दक्षिणेसह.

अगाध साईबाबांच्या लीला । किती म्हणून मी सांगू तुम्हाला ॥

आपण काय थोड्या देखिल्या । शिरडीस आल्यापासोनी ॥१२३

मी तो केवळ खेडंबळ । आपण शहरवासी सकळ ॥

काय वानाव्या आपणाजवळ । लीला अकळ त्यांच्या ॥१२४॥

येतो म्हणूनि घरांत गेले । देवास फूल पान वाहिले ॥

तात्काळ टोपी घालून आले । बोलत बसले मजसर्वे ॥ १२५ ॥

काय देवाची अतर्क्य लीला । कोण जाणेल याची कळा ॥

अंत नाही यांच्या खेळा । खेळून खेळा निराळा ॥ १२६ ॥

काय तुम्ही विद्येचे भोक्ते । एकाहूनि एक ज्ञाते ॥

आम्हा गांवढळां काय कळते । चरित्र अकळते बाबांचे ॥१२७॥

ते काय गोष्टी वार्ता न सांगती । आम्हापाशीं किमर्थ पाठविती ॥

त्यांची करणी तेच जाणती । मानवी वृत्ती नाही ती ॥ १२८ ॥

आलेच आतां ओघावरीं । गोष्टी मज आठवली बरी ॥

करूं वार्ता कांहींतरी । वेळ साजरी करूं कीं ॥ १२९ ॥

प्रत्यक्ष आमुचे दृष्टीसमोर । कथितो यथे घडलेला प्रकार ॥

जया मनीं जैसा निर्धार । तैसा ते पार पाडिती ॥ १३० ॥

कधीं कधीं बाबाही किती । मनुष्याचा अंत पाहती ॥

भक्ति प्रेम कसास लाविती । तेव्हांच देती उपदेश ॥ १३१ ॥

“उपदेश” हा शब्द कानी पडतां।स्मरली साठ्यांची गुरुचरित्र कथा ॥

सकृद्दर्शनीं जणु विद्युल्लता । चमकली चित्ता माझिया ॥ १३२ ॥

नसेल काही शामाची योजना । मशीदींतील मम चंचल मना ॥

स्थैर्य आणावयालागीं कल्पना । अघटित घटना बाबांची ॥१३३॥

असो ही जी उठली वृत्ती । तैसीच दाबून ठेविली चित्तीं ॥
 कथा श्रवणीं दुणावली आतीं । तियेची पूर्ती संपादूं ॥ १३४ ॥
 मग बाबांच्या गोष्टी वार्ता । थोड्या थोड्या सुरु होतां ॥
 आनंद वाटूं लागला चित्ता । भक्त वत्सलता पाहूनी ॥ १३५ ॥
 पुढें आणीक कथा सांगती । म्हणती एक देशमुखीण होती ॥
 तियेच्या पहा आलें चित्तीं । संत संगती करावी ॥ १३६ ॥
 ऐकून साईबाबांची कीर्ति । संगमनेरचे लोकां संगती ॥
 आली बाई शिरडी प्रती । दर्शन प्रीती बाबांच्या ॥ १३७ ॥
 खाशाबा देशमुखाची ही आई । नाम इयेचें राधाबाई ॥
 निष्ठा धरून साईचे पायीं । दर्शन घेई साईचें ॥ १३८ ॥
 दर्शन घडलें यथासांग । गेला मार्गीचा शीण भाग ॥
 जडला श्री चरणीं अनुराग । कार्यभाग आठवला ॥ १३९ ॥
 होती तियेच्या मनीं आर्त । गुरु करावे साईसमर्थ ॥
 करितील उपदेश यथार्थ । जेणें परमार्थ साधेल ॥ १४० ॥
 बाई वयानें म्हातारी । निष्ठा अत्यंत बाबांवरी ॥
 मिळावा उपदेश कांहींतरी । निर्धार अंतरीं हा केला ॥ १४१ ॥
 बाबा जोंवरीं मजला स्वतंत्र । देती न एकादा कानमंत्र ॥
 करिती न मज कृपापात्र । तोंवरी अन्यत्र जाणेंना ॥ १४२ ॥
 व्हावा साईमुखींचाच मंत्र । घेतां इतरत्र तो अपवित्र ॥
 श्री साई संताग्रणी पवित्र । अनुग्रह पात्र मज करो ॥ १४३ ॥
 करुनि ऐसा अंतःकरणें । दृढनिश्चय त्या वृद्ध बाईनें ॥
 वर्ज्य करुनि खाणें पिणें । घेऊनि धरणें बैसली ॥ १४४ ॥

आधींच वयानें म्हातारी । पोटांत अन्न नाहीं तिळभरीं ॥
 पाणीही पिईना घोटभरीं । श्रद्धा भारीं उपदेशीं ॥ १४५ ॥
 तीन दिवस अहनिशीं । म्हातारी राहिली उपवाशी ॥
 बाबा उपदेश देतील जे दिशीं । प्रायोपवेशी तोंवरी ॥ १४६ ॥
 मंत्रोपदेश घेतल्याविणें । किमर्थ शिरडीचें जाणें येणें ॥
 उतरल्या स्थळीं घेतलें धरणें । निर्वाण तीणें मांडिलें ॥ १४७ ॥
 अन्न पान केलें वर्जन । ऐसें तप ते तीन दिन ॥
 करितां कष्टली देशमुखीण । उदासीन बहु झाली ॥ १४८ ॥
 माधवरावास विचार पडला । प्रकार हा तब नाहीं भला ॥
 काय करावें या भवितव्याला । म्हातारी मरणाला भिईना ॥ १४९ ॥
 मग ते जाऊनि मशीदिशीं । बैसते झाले बाबापाशीं ॥
 नित्याचिया कुशलवृत्ताशीं । आदरेशीं ते पुसत ॥ १५० ॥
 शामा आज काय विचार । ठीक आहेना समाचार ॥
 तो नारायण तेली चळला फारा । मजी अनिवार मजलागीं ॥ १५१ ॥
 पाहोनि म्हातारीचा विचार । शामा आधींच कष्टी फार ॥
 कैसें करावें तरी साचार । पुसे निर्धार बाबांसी ॥ १५२ ॥
 हें काय गौडबंगाल देवा । खेळ आपुला इतरां न ठावा ॥
 त्वां माणसें एकेक आणावीं गावां । आम्हा पुसावा विचार ॥ १५३ ॥
 ती देशमुखीण वयातीत । अन्नापाण्याविरहित ॥
 राहिली तीन दिवस उपोषित । तुजवरी हेत धरुनी ॥ १५४ ॥
 म्हातारी ती परम हट्टी । तुझिया पायीं निष्ठा कट्टी ॥
 तूं तो तीस न पाहसी दृष्टी । करितोसि कष्टी कां तिस ॥ १५५ ॥

१ अन्न व पाण्यावांचून व्रतस्थ बसणें. २ 'नारायण तेली' हें अंतस्थ
 एखाद्या दुष्टवृत्तीला अनुलक्षून श्रीसाईबाबा वरचेवर म्हणत असत.

आधींच तें शुष्क काष्ठ । दुराग्रही महा खाष्ठ ॥
 अन्नावीण वाटतें स्पष्ट । प्राणचि नष्ट होतील ॥ १५६ ॥
 म्हणतील म्हातारी गेली दर्शना । उपदेशाची धरून वासना ॥
 साईबाबांसी नाहीं करुणा । केलें मरणाधीन तिला ॥ १५७ ॥
 बाबा घडो न दे ऐसा प्रवाद । सांगोनि तिचा तिला हितवाद ॥
 कराना का तिजवरीं प्रसाद । हा अप्रमाद निरसा कीं ॥ १५८ ॥
 अंगांत नाहीं उरलें त्राण । कासावीस होतील प्राण ॥
 म्हातारी ती पावेल मरण । तुम्हांस अपशरण येईल ॥ १५९ ॥
 म्हातारीचें दुर्धर व्रत । आम्हास पडली चिंता बहुत ॥
 दुर्दैवें म्हातारी जालिया मृत ॥ गोष्ट अनुचित घडेल ॥ १६० ॥
 म्हातारीनें मांडिला त्रांगा । न करितां तिजवरीं कृपानुरागा ॥
 दिसे न घडगत तिची मला गा । स्वमुखें सांगा तिस कांहीं ॥ १६१ ॥
 झाली सीमा अध्यायाची । पुढील श्रवणेच्छा श्रोतयांची ॥
 पुढील अध्यायीं पुरेल साची । प्रेमरसाची ती जोड ॥ १६२ ॥
 पुढें बाबांनीं प्रेमळपणें । उपदेश जो केला त्या म्हातारी कारणें ॥
 त्याचिया सादर श्रवणें । उठेल धरणें अविद्येचें ॥ १६३ ॥
 हेमाड साईपायीं शरण । श्रोतयां घाली लोटांगण ॥
 अल्पायासें भवतरण । कराया श्रवणतत्पर व्हा ॥ १६४ ॥
 स्वस्ति श्री संतसज्जनपेरिते । भक्त हेमाडपंत विरचिते ॥
 श्रीसाईसमर्थ सच्चरिते । मदनुग्रह नाम अष्टादशोध्यायः ॥

श्रीसद्गुरुसाईनाथार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

* १. लोकांत परस्परांत बोलणें. २. दोषारोप. ३. अपेश ४. निर्वाण.